

<https://doi.org/10.32820/2074-8922-2018-59-54-60>

УДК 378.1:378.11

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ АДАПТИВНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

©Єрьоменко О. А.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Єрьоменко Ольга Анатоліївна: ORCID: 0000-0001-8339-3812; mishola@ukr.net, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти; Українська інженерно-педагогічна академія, вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

Стаття присвячена актуальній проблемі створення адаптивної системи освіти при професійній підготовці магістрів зі спеціальності «Управління навчальним закладом». У статті розкрито історичний аспект підготовки магістрів-управлінців, визначено особливості підготовки магістрів з управління навчальним закладом та частково розкрита сутність адаптивної системи освіти з метою осучаснення підготовки майбутніх магістрів-управлінців. На основі аналізу освітньо-професійної програми підготовки магістрів з управління навчальним закладом виокремлено компетенції, що інтегровані на основі стандартів з урахуванням ринкових вимог, потреб суспільства та мають бути опанованими студентами під час навчання в магістратурі. Визначено, що підготовка магістрів з управління навчальним закладом потребує суттєвих змін, які базуватимуться на адаптивній системі, що забезпечить освітні установи професійними управлінцями закладів освіти, які будуть здатні досягати поставлених цілей та приймати якісні нові рішення в освітньому середовищі, що постійно змінюється. Зазначена необхідність розроблення та впровадження адаптивної системи освіти у процес підготовки магістрів з управління навчальним закладом.

Ключові слова: магістр, підготовка магістрів, управління, індивідуальний підхід, індивідуалізація, адаптація, рефлексивне управління, адаптивна система навчання, самоорганізація.

Єременко О.А. «Некоторые вопросы создания адаптивной системы подготовки магистров по управлению учебным заведением».

Статья посвящена актуальной проблеме создания адаптивной системы образования при профессиональной подготовке магистров по специальности «Управление учебным заведением». В статье раскрыт исторический аспект подготовки магистров-управленцев, определены особенности подготовки магистров по управлению учебным заведением и частично раскрыта сущность адаптивной системы образования с целью модернизации подготовки будущих магистров-управленцев. На основе анализа образовательно-профессиональной программы подготовки магистров по управлению учебным заведением выделены компетенции, интегрированные на основе стандартов с учетом рыночных требований, потребностей общества и должны быть освоены студентами во время обучения в магистратуре. Определено, что подготовка магистров по управлению учебным заведением требует существенных изменений, которые будут базироваться на адаптивной системе, обеспечит образовательные учреждения профессиональными управленцами учебных заведений, которые будут способны достигать поставленных целей и принимать качественные новые решения в постоянно меняющейся образовательной среде. Отмечена необходимость разработки и внедрения адаптивной системы образования в процесс подготовки магистров по управлению учебным заведением.

Ключевые слова: магистр, подготовка магистров, управление, индивидуальный подход, индивидуализация, адаптация, рефлексивное управление, адаптивная система обучения, самоорганизация.

Yeriomenko O.A. "Some questions on the creation of the adaptive system of training Masters specializing in management of educational institutions"

The article deals with the topical issue of creating the adaptive educational system applied within the process of professional training of Masters specializing in "Educational Institutions Management". The paper reveals the historical aspect of training Master students specializing in management, defines some features of training Masters in educational institutions management and partially substantiates the adaptive education system with the aim of modernizing the system of training students who are taking their Master's degree in management. On the basis of an analysis of the educational and vocational training program for Masters

specializing in educational institutions management, the author singles out professionally relevant competences, which are integrated taking into account the market requirements and society demand and which must be acquired by students who are taking their Master's degree. It is determined that the process of training Masters specializing in management of educational institutions requires significant changes based on the adaptive system, which will help provide educational establishments with educational institutions managers, who will be able to reach goals and to make high-quality new decisions in the ever-changing sphere of higher education. The article highlights the need for further development of the adaptive educational system and its implementation into the process of training Masters specializing in management of educational institutions.

Keywords: Master students, teaching Master students, management, individual approach, individualization, adaptation, reflective control, adaptive training system, self-organization.

Постановка проблеми. Система вищої освіти в Україні постійно реформується і трансформується в контексті європейських вимог, у зв'язку з чим актуалізується потреба в осмисленні підготовки фахівців із вищою освітою, зокрема магістрів управління навчальним закладом, з урахуванням сучасних викликів, проблем і продуктивного досвіду. Особливої уваги заслуговує підготовка професійних управлінців навчальними закладами, яким необхідно володіти комунікативними навичками, мати здатність приймати якісно нові рішення, управляти інноваціями, адаптуватися та вчасно реагувати на зміни в освітній сфері.

Аналіз останніх досліджень. Проблемою професійної підготовки магістрів у системі вищої освіти України займалися науковці Н. Батечко, І. Бацуровська, В. Бобрицька, Н. Брюханова, С. Вітвітьська, Р. Гуревич, Л. Кліх, О. Ковальчук, Л. Лебедик, О. Макаренко, О. Мороз, С. Погоріла, О. Самборська, С. Ящук та інші.

Особливостями підготовки магістрів педагогічної освіти в зарубіжних вищих закладах освіти займалися С. Бурдіна, Т. Данилишена, О. Мартинюк, Р. Шаран (в університетах США), Н. Рокосовик, В. Третько, (у Великій Британії), Є. Куркчі (в університетах Німеччини), А. Заслужена (в університетах Швейцарської Конфедерації) та інші.

Питанням управління освітою та процесам становлення управлінських кадрів приділяли увагу Г. Єльнікова, О. Зайченко, М. Дарманський, Ю. Конаржевський, Н. Кузьміна, В. Луговий, В. Лунячек, В. Маслов, В. Мельник, В. Пikelьна, Є. Хриков, Р. Шакуров та інші.

Підготовка магістрів управління навчальними закладами розкриті в роботах таких науковців: Ю. Атаманчук [1] розглядав інформатизацію управлінської діяльності, П. Баранов [2] розкрив оцінювання й управління конкурентоспроможністю як

науково-педагогічного продукту навчання в магістратурі, В. Берека [3] розглядав управління в рамках менеджменту, оскільки фахова підготовка магістрів з менеджменту освіти є актуальною на сьогоднішній день, Л. Даниленко [4] розкрив модернізовані функції управління, які за вимогою часу примушують змінювати підготовку магістрів управління, адаптувати підготовку до вимог сьогодення, С. Калашнікова [8] займалася модернізацією програм професійної підготовки управлінців-лідерів на основі концептуальних засад, П. Кошелєв [9] розкрив проблему проектування професійно важливих управлінських якостей, Н. Меркулова [10] вивчала готовність магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління навчальними закладами та інші.

Слід зазначити, що у зв'язку із освітньо-політичними змінами в суспільстві, в управлінні починають діяти ринкові важелі, які змінюють і стиль управління, і підготовку управлінських кадрів, а також змінюють функції управління. В результаті зміни середовища, керівник вимушений вирішувати такі проблеми, з якими він раніше не стикався, більш ефективно взаємодіяти з оточуючим середовищем, він вимушений звернутися до процесів адаптації.

Особливої уваги заслуговують ряд науковців, які займалися підготовкою магістрів на адаптивних засадах. Так, науковці Т. Дмитренко та С. Копилова [5] виявили ознаки, критерії, особливості адаптивної соціально-педагогічної системи; науковці М. Лещенко, А. Светлорусова [13] займалася питаннями підготовки магістрів управління навчальним закладом на рефлексивних засадах і обґрунтувала педагогічні умови, що забезпечують професійну підготовку магістрів управління навчальним закладом на засадах рефлексивного підходу, визначила критерії готовності управлінців навчальних закладів до рефлексивного управління; науковцем С. Немченко [16] розкрито підготовку

керівника загальноосвітнього навчального закладу до рефлексивного управління, було запропоновано використання ігрових технологій як інтегративного засобу підготовки до рефлексивного управління в процесі професійного становлення майбутнього фахівця.

Отже, аналіз наукових досліджень засвідчує, що питаннями підготовки магістрів-управлінців у вищих закладах освіти займалася велика кількість учених, але мало вчених займалися питаннями підготовки управлінців на адаптивних засадах, що свідчить про те, що цей напрям роботи мало досліджено, а отже, потребує подальшого вивчення та розробки.

Мета статті полягає в розкритті особливостей підготовки магістрів з управління навчальним закладом на засадах адаптивної системи.

Завданнями нашої статті є розгляд історичного аспекту підготовки магістрів-управлінців, визначення та урахування особливостей підготовки магістрів з управління навчальним закладом у нормативно-правових документах та розкриття сутності адаптивної системи освіти з метою формування адаптивної культури майбутніх магістрів-управлінців.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку вищої освіти гостро постає проблема підготовки магістрів з управління навчальними закладами. Підтвердження цьому знаходимо в дослідженні науковців М. Лещенко та А. Светлорусової, де вони стверджують, що починаючи з 2000-го до 2009 року в освітньому просторі відбувається розвиток системи професійної підготовки керівних кадрів освіти інноваційно-рефлексивним підходом. Відбуваються перші спроби вищих закладів освіти готувати нове покоління керівників-управлінців навчальних закладів – менеджерів освіти. Так, з 2000 року Міністерством освіти і науки України було розроблено освітньо-кваліфікаційну характеристику магістра за спеціальністю 8.000009 «Управління навчальними закладами», що відповідало Державному стандарту вищої освіти і входило до її галузевої складової. На цьому етапі у вищих навчальних закладах України розпочалася професійна підготовка магістрів за спеціальністю «УНЗ» [13]. Зауважимо, що спеціальність 8.000009 відносилася до специфічних спеціальностей, вступити на цю спеціальність можна було після отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», і

вважалася другою освітою. На сьогодні освітня кваліфікаційна характеристика магістра змінилася і вказується спеціальність 8.18010020 «Управління навчальним закладом».

Наразі, ступінь магістерського рівня став світовим стандартом задля визнання європейських ступенів у всьому світі. Перехід до єдиних європейських стандартів, розширення наукових і кар'єрних можливостей студентів в Україні відбувся завдяки переходу на дворівневу систему вищої освіти, що передбачає базову (три-чотири роки) підготовку за програмою бакалаврату і наступну за нею додаткову, поглиблене навчання в магістратурі (тривалістю на сьогодні 1,5 роки).

Згідно з законом України про вищу освіту «магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків» [7].

Підготовка магістрів може здійснюватися за власною освітньо-науковою програмою згідно з отриманою ліцензією на відповідну освітню діяльність науковими установами Національної академії наук України та національними галузевими академіями наук. У Законі України про вищу освіту підкреслюється, що наукові установи можуть здійснювати підготовку магістрів за освітньо-науковою програмою, узгодженою із закладом вищої освіти. У такому разі наукова складова такої програми здійснюється в науковій установі, а освітня складова – у закладі вищої освіти [7].

Згідно з Концепцією організації підготовки магістрів в Україні освітні програми підготовки магістрів можуть бути поділені на: дослідницькі – з поглибленим дослідженням в одній із наукових галузей; професійні, що передбачають розвиток професійних та формування управлінських компетенцій у певній галузі професійної діяльності; кар'єрні – безпосередня підготовка для кар'єрного зростання та здійснення

управлінської діяльності, переважно кар'єрні магістратури розглядають як один із видів післядипломної освіти. Важливість цього розподілу виходить із необхідності відділити підготовку майбутніх наукових і науково-педагогічних працівників, а також посилити практичну спрямованість професійних магістерських програм [17]. Студенти отримують знання з фундаментальних та профільно-орієнтованих дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення завдань з організації діяльності і управління навчальними закладами, освітніми установами і організаціями; вміння та навички, спрямовані на координацію зусиль усіх учасників навчально-виховного закладу та забезпечення високих результатів діяльності; отримують знання з іноземної мови в межах професійного спілкування; навички роботи з програмним забезпеченням.

Аналізуючи освітньо-професійні програми підготовки магістрів з управління навчальним закладом ми виокремили компетенції, що інтегровані на основі стандартів з урахуванням ринкових вимог, потреб суспільства та мають бути опанованими студентами під час навчання в магістратурі:

1. Спроможність набутти навчальну компетентність та розвивати ключові компетентності для навчання впродовж життя при опануванні таких компетенцій:

- здатність до здобуття спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, які є основою для нестандартного, комплексного мислення та інноваційної діяльності;

- здібність до самоорганізації в навчанні: визначення мети, довгострокове та поточне планування, самоспрямування своїх дій на здійснення планів, самоконтроль і саморегулювання власної освітньої діяльності;

2. Спроможність набутти особисту, соціальну та професійну компетентності керівника закладу освіти при опануванні таких компетенцій:

- змога структурувати заклад освіти, розробляти концепцію його розвитку;

- здатність до стратегічного та поточного планування, організації та контролю за діяльністю закладу освіти;

- володіння технологіями набору вихованців/учнів/слухачів/студентів;

- здібність до формування кадрової політики, доцільного використання можливостей кожного учасника освітньої

організації для досягнення її мети і виконання місії;

- здатність створювати і підтримувати належні умови навчання і професійної діяльності для всіх учасників освітнього процесу;

- здатність до створення і управління освітніми проектами та керування багатоканальною діяльністю закладу освіти;

- здатність до використання сучасних моніторингових, ІТ- та інших інноваційних технологій управління освітнім закладом;

- спроможність брати на себе відповідальність за прийняття рішень у традиційних і непередбачуваних ситуаціях;

- здатність до формування і розвитку соціальних і особистих якостей, необхідних керівнику закладу освіти: стресостійкість, адаптивність, людяність, моральність, гнучкість у досягненні соціальної мети, організаторські якості тощо;

- набуття фінансово-економічних компетенцій з питань управління діяльністю закладу освіти;

- володіння ринковими методами антикризового та корпоративного управління;

- здатність здійснювати самоаналіз та коригувати особисту діяльність як складову колективної діяльності.

Отже, як бачимо, перелічені вище компетенції засвідчують необхідність вчасно адаптуватися до сучасного життя, в професійній діяльності, вміння досягти поставленої мети в постійно мінливих умовах. У зв'язку з цим специфічною особливістю сучасного етапу розвитку освіти є перехід від традиційної підготовки магістрів з управління навчальним закладом до нових педагогічних напрямів, які створюють сприятливе середовище для розвитку повноцінно розвиненої особистості майбутнього управлінця. Процес підготовки магістрів у закладі вищої освіти загалом побудовано на традиційному підході до навчання, що не сприяє підвищенню її ефективності та обмежує можливість повною мірою здійснювати індивідуальний підхід. Але сучасний розвиток і модернізація вищої освіти стимулює освітянську спільноту удосконалювати існуючі та добирати нові досконалі методи роботи з магістрами, шукати нові системи підготовки магістрів.

Особливої уваги науковців заслуговує система, яка здатна надати кожному студенту допомогу для досягнення оптимального рівня інтелектуального розвитку відповідно до його природних здібностей та індивідуальних

нахилів. Ми дуже рідко спостерігаємо оптимальну реалізацію індивідуального підходу у вищій школі. Так, робота з магістрами переважно базується на масовій (лекції) або груповій (практичній) формі проведення занять, і недостатньо повно використовується індивідуальна форма роботи (консультування). В сучасних умовах обмеженого державного фінансування групи студентів збільшуються за кількістю, у зв'язку з чим викладач має менше можливості здійснювати індивідуальний підхід в силу перевантаження, що, в свою чергу, знижує рівень доступності освітнього процесу, робить його менш гнучким та адаптивним.

Поняття індивідуального підходу достатньо повно розглянуто в роботах В. Буряка, Л. Кондрашової, В. Кузьменко. Вивченню питання розвитку індивідуальної роботи зі студентами в закладі вищої освіти при викладанні певних дисциплін також приділялася належна увага педагогами та психологами, зокрема в працях Д. Белухіної, Н. Борисової, З. Ветрової, Л. Гапоненко, С. Горохової, Є. Климової, В. Кузьменко, К. Лебедевої, Р. Мойсеєнко, І. Унт та ін. Найбільш близьке до нашого розуміння є поняття, яке дає науковець В. Кузьменко. На думку вченого, індивідуальний підхід полягає в гнучкому використанні педагогами інтегрованої та різноманітної системи засобів, форм, методів і прийомів навчально-виховної роботи, яка враховує цілісну картину індивідуального розвитку кожної особистості [10].

На рівні з індивідуальним підходом використовується термін індивідуалізація, яка розглянута в наукових працях А. Алексюк, М. Євтух, В. Єремєєва, В. Жигірь, В. Лозової та ін. Індивідуальний підхід є одним із провідних принципів педагогічної діяльності, який забезпечує стратегію індивідуалізації. В свою чергу, процесом врахування індивідуальних особливостей студентів під час навчання в усіх його формах і методах виявлення характерних професійних ознак кожного етапу навчання, а також особливостей змісту освітньо-виховного процесу на цих етапах називають «індивідуалізацією» у вищій школі. Так, науковець В. Жигірь підкреслює, що індивідуалізація професійного навчання майбутнього менеджера освіти у ЗВО є динамічним процесом педагогічної взаємодії (з викладачем), яка відбиває індивідуальний потенціал магістра, систему соціальних цінностей, вимог і цілей для самореалізації в житті і професійній діяльності.

Індивідуалізація професійного навчання може здійснюватися на різних рівнях: методичному, технологічному, загальнопедагогічному та соціальному. Різні педагогічні умови можуть сприяти реалізації індивідуалізації навчання [6].

Важливим аспектом індивідуальної роботи є самоствердження особистості студента через самовираження і саморозвиток. Тобто виникає необхідність застосування такої системи навчання в закладах вищої освіти, яка допоможе студенту спрямувати власні ресурси на самоосвіту і самоорганізацію. Реалізувати це можливо через адаптивну систему навчання, яку розглядали вчені Л. Антропова, Н. Галіахметова, А. Границька, І. Леонова, О. Рябінова та зарубіжні вчені І. Абашкіна, Н. Боярінцева, Н. Заруба, І. Караваєва, С. Мітін, П. Третьяков та інші.

За визначенням П. Третьякова, Н. Боярінцева, С. Мітіна, адаптивна педагогічна система – це соціально обумовлена цілісність взаємодіючих на основі співробітництва між собою (поєднання зусиль), навколишнім середовищем, духовними і матеріальними цінностями учасників педагогічного процесу (створення адаптивної культури), спрямована на збереження і розвиток особистості [19].

В основі «адаптивної системи навчання», насамперед, лежить навчання прийомам самостійної роботи, самоконтролю, прийомам дослідницької діяльності; в розвитку і вдосконаленні вмінь самостійно працювати, здобувати знання; і у максимальній адаптації навчального процесу до індивідуальних особливостей студентів. Основною ознакою адаптивної системи навчання є збільшення часу на самостійну роботу студентів щодо здобування і засвоєння нових знань, нової навчальної інформації.

Адаптивна система навчання базується на гнучкості самої системи, завдяки чому виводить студента на більш потенційно високий рівень розвитку, пристосовуючи його до своїх вимог, при цьому не втрачаючи орієнтацію на мету та специфіку організації освітнього середовища. Таке взаємоприспособування дає поняття адаптивної системи, яка передбачає соціальну взаємодію.

Слід відзначити, що науковці розглядають адаптивну систему навчання як двосторонній процес пристосовування: з одного боку, освітня система в конкретному освітньому закладі активно пристосовується до індивідуальних особливостей одного конкретного учня, з іншого, – сам учень

приспосовується до системи, в результаті чого відбуваються його якісні психофізіологічні й особистісні зміни.

Висновки. Таким чином, із вище викладеного можна зробити такі висновки:

1. Ефективна інноваційна політика країни бере курс на створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої в Європейський освітній та дослідницький простір. Освітня реформа спрямована на підвищення якості професійної компетентності майбутніх управлінців, збільшення їх практичних навичок у самоорганізації, саморегуляції, саморозвитку, самоуправлінні та спрямованій професійній самосвідомості. Це можливо здійснити завдяки створенню адаптивної системи підготовки магістрів з управління навчальним закладом.

2. Підготовка магістрів з управління навчальним закладом потребує суттєвих змін, які базуватимуться на основі адаптивної системи навчання, що забезпечить освітні установи професійними управлінцями навчальних закладів, які будуть здатні досягати поставлених цілей та приймати якісні нові рішення в освітньому середовищі, що постійно змінюється при впровадженні реформ.

3. Сучасна актуальність та недостатня наукова і методична розробленість спрямовує зусилля на обґрунтування і розвиток адаптивної системи підготовки магістрів з управління навчальним закладом.

Перспективи подальших досліджень ми бачимо у визначенні компонентів адаптивної системи підготовки магістрів з управління навчальним закладом.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук Ю. М. Теоретичні і методичні засади підготовки магістрів з управління навчальним закладом до інформатизації управлінської діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04, 13.00.06 / Ю. М. Атаманчук; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. – Умань, 2016. – 43 с.
2. Баранов П. Ю. Обґрунтування конкурентоспроможності науково-педагогічного продукту / П. Ю. Баранов // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Харків, 2008. – № 20. – С. 22-28.
3. Берека В. Є. Фахова підготовка магістрів з менеджменту освіти: теорія і методика : монографія / В. Є. Берека ; ред. А. Й. Сиротенко. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 482 с.
4. Даниленко Л. І. Лідерство і керівництво в управлінській діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу: сутність і проблеми / Л. Даниленко // Нова педагогічна думка. – 2010. – № 1. – С. 58-61.
5. Дмитренко Т. О. Концептуальні засади адаптивної системи професійної підготовки магістрів соціальної роботи / Т. О. Дмитренко, С. В. Копилова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 43 (96). – С. 501-508.
6. Жигір В. І. Індивідуалізація професійного навчання менеджерів освіти у ВНЗ / В. І. Жигір // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 2 (18). – С. 107-113.
7. Про вищу освіту : Закон України [Електронний ресурс] // ВВР. – 2014. – № 37-38. – ст. 2004. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Калашнікова С. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.06 / С. А. Калашнікова; ДВНЗ "Ун-т менеджменту освіти" НАПН України. – Київ, 2011. – 36 с.
9. Кошелєв П. А. Проектування професійно важливих управлінських якостей у майбутніх магістрів / П. А. Кошелєв // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Харків, 2012. – № 37. – С. 324-329.

10. Кузьменко В. У. Самостійність як складова індивідуального розвитку особистості / В. У. Кузьменко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. статей. – Київ : Нора-прінт, 2001. – Т. 4 : Актуальні проблеми генези особистості в контексті навчання і виховання. – С. 88-91.

11. Куркчі Є. К. Підготовка магістрів з управління навчальними закладами в університетах Німеччини : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Куркчі Єлизавета Костянтинівна ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Київ, 2015. – 20 с.

12. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління / Г. В. Єльнікова. – Харків : Основа, 2004. – 121 с.

13. Лещенко М. П. Професійна підготовка магістрів управління навчальним закладом: історико-педагогічний дискурс / М. П. Лещенко, А. В. Светлорусова // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ. – Харків : НТУ "ХПІ", 2010. – Вип. 27 (31) : V Кримські педагогічні читання "Педагогіка вищої школи 21-го століття та формування національної гуманітарно-технічної еліти" : в 3 ч. Ч. 1. – С. 75-82. – Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/11458>.

14. Лунячек В. Е. Деякі питання становлення спеціальності «Управління навчальним закладом» / В. Е. Лунячек // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : зб. статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 38. – Ч. 2. – С. 264-272.

15. Меркулова Н. В. Підготовка магістрів менеджменту освіти до інноваційного управління загальноосвітнім навчальним закладом : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Меркулова Наталя Володимирівна; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2015. – 20 с.

16. Немченко С. Г. Особливості підготовки майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до рефлексивного управління [Електронний ресурс] / С. Г. Немченко // Молодь і ринок. – 2014. – № 11. – С. 161-165. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_11_36

17. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні [Електронний ресурс] / Наказ МОН № 99 від 10.02.10 року. – Режим доступу: <http://osvita.ua>.

18. Светлорусова А. В. Професійна підготовка магістрів управління навчальним закладом на засадах рефлексивного підходу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Светлорусова Анна Володимирівна; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 261 с.

19. Третьяков П. И. Адаптивное управление педагогическими системами / П. И. Третьяков, С. Н. Митин, Н. Н. Бояринцева. – М. : Академия, 2003. – 368 с.

References:

1. Atamanchuk, YuM 2016, 'Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky mahistriv z upravlinnia navchalnym zakladom do informatyzatsii upravlinskoj diialnosti' [Theoretical and methodological principles of preparation of masters from management of educational institution to informatization of management activity], Doct.ped.n. abstract, Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny, Uman.

2. Baranov, Pflu 2008, 'Obhruntuvannia konkurentospromozhnosti naukovopedahohichnoho produktu' [Rationale of the competitiveness of scientific and pedagogical product], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, no. 20, pp. 22-28.

3. Bereka, Vle 2008, *Fakhova pidhotovka mahistriv z menedzhmentu osvity: teoriia i metodyka* [Professional training of masters in education management: theory and methodology], Khmelnytska humanitarno-pedahohichna akademiia, Khmelnytskyi.

4. Danylenko, LI 2010, 'Liderstvo i kerivnytstvo v upravlinskii diialnosti kerivnyka zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu: sutnist i problemy' [Leadership and leadership in managerial activity of the head of a comprehensive educational institution: the nature and problems], *Nova pedahohichna dumka*, no. 1, pp. 58-61.

5. Dmytrenko, TO & Kopylova, SV 2015, 'Kontseptualni zasady adaptyvnoi systemy profesiinoi pidhotovky mahistriv sotsialnoi roboty' [Conceptual bases of adaptive system of professional preparation of masters of social work], *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolkakh*, Klyasychnyi pryvatnyi universytet, Zaporizhzhia, iss. 43 (96), pp. 501-508.

6. Zhyhir, VI 2012, 'Indyvidualizatsiia profesiinoho navchannia menedzheriv osvity u VNZ' [Individualization of professional training of education managers in HEI], *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, no. 2 (18), pp. 107-113.

7. Verkhovna Rada Ukrainy 2017, 'Zakon Ukrainy Pro osvitu' [The Law of Ukraine "On Education"], *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, no. 37-38, stattia 2004, 03 March 2018, <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>>.

8. Kalashnikova, SA 2011, 'Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky upravlinsiv-lideriv v umovakh suchasnykh suspilnykh transformatsii' [Theoretical and methodological principles of professional training of managers-leaders in the conditions of modern social transformations], Doct.ped.n. abstract, Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad Universytet menedzhmentu osvity Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy, Kyiv.

9. Kosheliev, PA 2012, 'Proektuvannia profesiino vazhlyvykh upravlinskykh yakosteï u maibutnikh mahistriv' [Designing professionally important managerial qualities in

future masters], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, no. 37, pp. 324-329.

10. Kuzmenko, VU 2001, 'Samostiinist yak skladova indyvidualnoho rozvytku osobystosti' [Independence as a component of individual development of the individual], *Aktualni problemy psykhohohi*, Nora-print, Kyiv, vol. 4 Aktualni problemy henezy osobystosti v konteksti navchannia i vykhovannia, pp. 88-91.

11. Kurkchi, YeK 2015, 'Pidhotovka mahistriv z upravlinnia navchalnymy zakladamy v universytetakh Nimechchyny' [Training of masters in the management of educational institutions at universities in Germany], Kand.ped.n. abstract, Skhidnoukrainskyi Natsionalnyi Universytet imeni Volodymyra Dalia, Kyiv.

12. Yelnykova, HV 2004, *Osnovy adaptyvnoho upravlinnia* [Fundamentals of Adaptive Management], Osnova, Kharkiv.

13. Leshchenko, MP & Svetlorusova, AV 2010, 'Profesiina pidhotovka mahistriv upravlinnia navchalnym zakladom: istoryko-pedahohichnyi dyskurs' [Professional training of masters of management of educational institution: historical and pedagogical discourse], *Problemy ta perspektyvy formuvannia natsionalnoi humanitarno-tekhnichnoi elity : zb. nauk. pr.*, Kharkiv : NTU "KhPI", no. 27 (31), pp. 75-81, viewed 22 March 2018, <<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/11458>>

14. Lunyachek, VE 2013, 'Deiaki pyttannia stanovlennia spetsialnosti Upravlinnia navchalnym zakladom' [Some issues of the specialty "Management of an educational institution"], *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity, Seriia Pedahohika i psykhohohiia*, Redaktsiino-vydavnychi viddil Krymskyi humanitarnyi universytet, Yalta, iss. 38, part 2, pp. 264-272.

15. Merkulova, NV 2015, 'Pidhotovka mahistriv menedzhmentu osvity do innovatsiinoho upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom' [Training of masters of education management for innovative management of a comprehensive educational institution], Kand.ped.n. abstract, Cherkaskyi natsionalnyi universytet imeni Bohdana Khmelnytskoho, Cherkasy.

16. Nemchenko, SH 2014, 'Osoblyvosti pidhotovky maibutnoho kerivnyka zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu do refleksyvnoho upravlinnia' [Features of preparing the future head of a comprehensive educational institution for reflexive management], *Molod i rynek*, no. 11, pp. 161-165, viewed 01 April 2018, <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_11_36>.

17. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy 2010, *Pro Kontseptsiuu orhanizatsii pidhotovky mahistriv v Ukraini* [About the Concept of Master's Studies in Ukraine], Nakaz Ministerstva osvity i nauky no. 99 vid 10.02.10 roku, viewed 01 April 2018, <<http://osvita.ua>>.

18. Svetlorusova, AV 2009, 'Profesiina pidhotovka mahistriv upravlinnia navchalnym zakladom na zasadakh refleksyvnoho pidkhodu' [Professional training of masters of management of an educational institution on the principles of reflexive approach], Kand.ped.n. thesis, Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka, Kyiv.

19. Tretjakov, PI, Mitin, SN & Bojarinceva, NN 2003, *Adaptivnoe upravlenie pedagogicheskimi sistemami* [Adaptive management of pedagogical systems], Akademija, Moskva.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2018р.